

28/2/2022

נייר עמדה – תאונות עבודה בישראל

לכבוד הדיון המהיר שיתקיים מחר בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת, בנושא מדיניות פיקוח ואכיפה בבטיחות עובדים, אנו מרכזים את עיקרי הדברים, אליהם נדרשת הכנסת להתייחס, בבואה לנסות ולצמצם את תופעת תאונות העבודה ההולכת וגדלה בכלל אתרי העבודה ובענף הבנייה בפרט.

נתחיל ונאמר שלצערנו, כפי שמראה [דו"ח קו לעובד](#) שהתפרסם בחודש ינואר, תופעת תאונות העבודה אינה קטנה, ומספר כלל התאונות הולך וגדל. כך מספר כלל התאונות המתועדות בקו לעובד עמד על 471 בשנת 2021, לעומת 466 בשנת 2020 ו-422 בשנת 2019.

לאור מציאות עגומה זו, שהולכת ומחריפה בשנת 2022, עם מספר הרוגים הולך וגדל וגדול מתקופות שקדמו לה, ננסה ולשים דגש על מספר צעדי מדיניות, אשר ראוי לקדם באופן מיידי, ולצערנו, הטיפול בהם, אינו מספק. עיקרי הפעולות נחלקות ל- איסוף מידע לשם קידום אכיפה ממוקדת, הגדלת משאבי אכיפה, טיוב פעולות הרתעה, עיגום משאבים וקידום דו"ח וועדת אדם, קידום חקיקה, קידום פעולות חקירה ומתן דין בגין תאונות עבודה. פעילות למול צורת ההעסקה הנוכחית הבולט בענף המאופיין בשרשרת עבודה הכוללת קבלני משנה רבים.

1. מאגר נתונים ממשלתי אודות תאונות עבודה – נכון להיום לא קיים מידע אמין ונגיש אודות מספר תאונות העבודה בישראל. לאור זאת, לרשויות השונות אין מידע אותו ניתן לנתח ולפלאח אשר יכול לסייע בהבנת סיבות התאונות, או לייצר אכיפה מבוססת מידע, וכך יעילה יותר, סביב תחום תאונות העבודה. בהינתן מאגר נתונים כזה ניתן יהיה לנתח גם את תופעת קבלני המשנה בענף הבנייה, והקשר האפשרי בין תופעה זו, ואופן העסקת עובדים, לתאונות עבודה.

2. משאבי אכיפה – משאבי האכיפה העומדים היום לרשות הרגולטור האחראי, מנהל הבטיחות והבריאות התעסוקתית דלים ביותר, ועומדים על כ-80 מפקחים. מספר זה נקבע ללא יחס לכמות העובדים בישראל, ללא כל מפתח, והינו נמוך יותר ביחס למדינות העולם הראשון והשלישי כאחד. על המדינה לדאוג מיידי להגדלת המשאבים, הן של המנהל עצמו והן על ידי שילוב כוחות עם השלטון המקומי.

28/2/2022

3. הרתעה – בכדי לקדם הרתעה בקרב קבלנים שהינם עברייני בטיחות סדרתיים קיימים כמה כלים. בתוך כך: שימוש בסמכות רשם הקבלנים לשלילת או התליית רישיון קבלן, השעיית קבלנים ממכרזים ממשלתיים, עיצומים כספיים, סגירת אתרי בנייה לטווח ארוך ועוד. כל כלי ההרתעה הללו החלו מקודמים בשנים האחרונות, אך באופן שאינו מספק.

- רשם הקבלנים וממשק העבודה עם מנהל הבטיחות – מעט שמות של חברות קבלניות מועברות לרשם הקבלנים, רשם הקבלנים אינו מטפל בכלל שמות החברות שמועברות אליו, אין ממשק עבודה בין מנהל הבטיחות ורשם הקבלנים אשר עוקב אחר החברות הקבלניות אשר רישיון הותלה בפועל או בתנאי לבדיקת מילוי התנאים עליהם החליט רשם הקבלנים, והפעלת התנאים בהתאם. כך ייתכן וחברה שרישיונה הותלה על תנאי, כמו חברת "וליד גרייב", ממשיכה לעבוד גם לאחר שבוע בו שני עובדים נהרגו באתריה, וצווי הבטיחות ממשיכים להיערם.

- החשב הכללי – החשב הכללי באוצר נמנע באופן שיטתי מליישם את החלטתו להפעיל נוהל להשעיית חברות קבלניות מוכרות לביצוע עבודות ממשלתיות, בשל עבירות בטיחות. כך שוב ושוב משתנה הנוהל, ושום חברה אינה מושעית. נכון לימים אלו פרסם החשב נוהל מרוכך, אשר מעקר את הסנקציה מתוכו. לכך יש להוסיף כי גם נוהל זה אינו מופעל.

- עיצומים כספיים – כמות העיצומים הכספיים המוטלים על חברות קבלניות עומדת ביחס נמוך מאוד לכמות צווי הבטיחות אשר מוטלים על חברות קבלניות, מה שמהווה מדד כי השימוש בסנקציה זו נמוך ומוגבל.

- סגירת אתרים – הסנקציה הקיימת היא סגירת אתרי בנייה בלבד, לא אתרי עבודה אחרים, ורק במקרה של פגיעה קשה של עובד או חלילה מוות. אתרים בהם מתרחשות תאונות עבודה ברמת פגיעה בינונית, המהוות את מרבית תאונות העבודה, אינם נחקרים. סגירה ל- 48 שעות בלבד אינה משמעותית, ואינה מהווה הרתעה.

4. חקירה, פיקוח ומתן דין פלילי – למרות הקמתה של יחידת פלס שמטרתה הייתה הגברת החקירות הפליליות בתחום תאונות העבודה, פחות מ-4% מהתאונות נחקרות. מספר כתבי האישום המוגשים דלים עד מאוד, והחוק להרחבת האחריות הפלילית שתחול גם על היזם, תקועה בסבך הבירוקרטיה

28/2/2022

הממשלתית. על כנסת ישראל לקדם מיידית את החקיקה להרחבת האחריות הפלילית המוטל לפתחה.
עליה לפעול להגדלת החקירות על ידי יחידת פלס בתוך כך חקירה של כלל תאונות העבודה הקטלניות
והנגשת המידע למשפחות ולציבור. כל זאת עשוי להוביל להגדלת מספר כתבי האישום המוגשים, ומתן
הדין של האחראים על תאונות עבודה וחיי העובדים.